

Svar på fullmäktigemotion, Utredning av om Berghemmet/Bergcentret kan ändras till ett gemenskapsboende med tjänster under samma tak; A Miettinen

Äldreråd 05.03.2025 § 15

Beredare Pellfolk Tony
 Kotanen Heidi
 Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 06 218 1111 (växel), fornamn.efternamn@ovph.fi

Arja Miettinen och övriga ledamöter i den socialdemokratiska fullmäktigegruppen har 9.12.2024 inkommit med en motion där de föreslår att Berghemmet/Bergcentret ska ändras till ett gemenskapsboende. Ursprungligen fungerade Berghemmet som ett gemenskapsboende. Numera fungerar huset som ett s.k. seniorhus, och de boende är i bättre skick, men vårdbehovet ökar i och med åldrandet. De som undertecknat motionen önskar att man ska utreda om man kunde tillhandahålla samma tjänster på Berghemmet som tidigare.

Berghemmet har fungerat som ett hem för äldre Vasabor från och med år 1985. De som bor på hemmet har egna bostäder och kan utnyttja de allmänna utrymmena och de mångsidiga boendetjänsterna på Berghemmet. Fastigheten där Berghemmet är belägen ägs av Stiftelsen Vasa Servicehus.

Berghemmet fungerar för tillfället som ett seniorboende, där stiftelsen själv ansvarar för valet av boende men där den bistås av Österbottens välfärdsområdes servicehandledning för att de som väljs ska lämpa sig bäst för de utrymmen som erbjuds vid Berghemmet. Berghemmet har 91 bostäder.

Huset inhyser varierande verksamhet och även kontorsutrymmen för hemvårdsområdet 4. Hemvården hjälper människor med vardagsbestyr enligt deras individuella servicebehov. På basis av bedömningen av servicebehovet och servicehandledningen behöver alla som bor på Berggatan inte hemvård. Behovet bestämmer hur ofta hemvården besöker klienten och vad som görs på besöken. Berghemmet inhyser även välfärdsområdets dagverksamhet, dit alla äldre som uppfyller de fastställda kriterierna kan söka sig.

Dessutom inhyser Berghemmet verksamhet som bedrivs av Vasa stads sysselsättningsenhet. Enheten har till uppgift att utveckla och tillhandahålla tjänster som främjar sysselsättning. En verksamhet som enheten bedriver är den s.k. Hjälpare-verksamheten. En person som är klient hos sysselsättningsenheten kan efter arbetsprövning få en möjlighet att arbeta en period som assistent inom äldreomsorgen. Hjälparna arbetar på Berghemmet i assisterande omsorgsarbete. Inom ramen för sina arbetsuppgifter kan de bland annat assistera klienter till matsalen samt delta i servering och hemvårdsuppgifter. Hjälparna ordnar stimulerande verksamhet och olika evenemang, såsom gympa, bingo, grillning och musikevenemang, i huset på vardagar. Vid behov kan Hjälparna även assistera hemvårdarna. Enligt Vasa stads sysselsättningsenhet finns det för tillfället 9 Hjälpare på Berghemmet och de handleds av 3 arbetstränare. Antalet Hjälpare varierar mellan 5 och 15 stycken, beroende på antalet intresserade. På sommaren har man cirka 20–23 Hjälpare. Hjälparna arbetar från måndag till fredag kl. 9.00–15.00.

Österbotten har ett brett utbud av olika seniorboendeformer för äldre. För närvarande ansvarar välfärdsområdet för två lagstadgade boendeformer: gemenskapsboende och serviceboende med heldygnssorg. Serviceboende med heldygnssorg produceras som antingen egen verksamhet eller köptjänst. Gemenskapsboende produceras i nuläget endast som egen verksamhet. Seniorboende finns i flera olika former i välfärdsområdet och erbjuds av privata företag, tredje sektorn och kommunerna. Denna boendeform är ämnad för seniorer i olika åldrar och regleras inte av lag. Eftersom seniorboende inte hör till välfärdsområdets organiseringsansvar, behövs inget beslut från socialservicen för att få en

boendeplats. Plats på seniorboende beviljas alltså inte på basis av vissa fastställda kriterier. Det behövs olika boendeformer för att möta äldre personers behov av boende. Seniorboende fyller ett behov när personer som blir äldre flyttar till en ny boendemiljö i ett tidigt skede, då kan de lättare anpassa sig till en ny miljö innan det sker en märkbar försämring i deras funktionsförmåga. När den äldre anpassar sig till en ny boendeform i ett tidigt skede blir det lättare för hen att bo längre i sitt eget hem, även om funktionsförmågan försämras. Den som bor på ett seniorboende kan få liknande vård och service som de som bor på ett gemenskapsboende, såsom hemvård, stödtjänster, hemrehabilitering, hemsjukhustjänster och dagverksamhet.

Som svar på den socialdemokratiska fullmäktigegruppens fullmäktigemotion kan konstateras, att verksamheten på Berghemmet/Bergcentret är ett ypperligt sätt att ordna tjänster på gränsytan mellan stad och välfärdsområde. Den hemvård som produceras och bekostas av välfärdsområdet beviljas för individuella behov och dessutom finns Hjälpareverksamheten som stöd under samma tak. Hjälparnas avgiftsfria tjänster ger de boende fler möjligheter att få mångsidiga och alternativa tjänster för att främja välbefinnandet. För att möta de boendes olika behov är det viktigt att det finns många olika sätt att ordna service, såväl hemma som utanför hemmet.

Verksamheten på Berghemmet/Bergcentret är en föregångare och kan fungera som exempel för andra kommuner när det kommer till att utveckla arbetet på gränsytorna. Seniorbostäder som de på Berghemmet är en viktig del av de mångsidiga boendetjänster som erbjuds för personer som åldras. Att omvandla seniorbostäder till gemenskapsboende löser inte behovet av åldersvänliga boendeformer i Vasaregionen. De som bor på seniorboende kan köpa de tjänster de behöver, till exempel städning, mat och dylika tjänster som på gemenskapsboende.

Verksamhetsområdesdirektör för hem- och boendeservice Pellfolk Tony

Antecknas för kännedom efter diskussion.

Beslut:

Äldrerådet antecknade ärendet för kännedom efter diskussion.

Distribution

Välfärdsområdesstyrelse 14.04.2025 § 79

Beredare

Pellfolk Tony

Kotanen Heidi

Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 06 218 1111 (växel), fornamn.efternamn@ovph.fi

Arja Miettinen och övriga ledamöter i den socialdemokratiska fullmäktigegruppen har 9.12.2024 inkommit med en motion där de föreslår att Berghemmet/Bergcentret ska ändras till ett gemenskapsboende med tjänster under samma tak. De som undertecknat motionen önskar att man ska utreda om man kunde tillhandahålla samma tjänster på Berghemmet som tidigare.

Motionen har behandlats på äldrerådets sammanträde den 5 mars 2025.

Sektordirektör för äldre personer Kotanen Heidi

föreslår, att välfärdsområdesstyrelsen beslutar att ge svaret på fullmäktigemotionen som redogörelse till välfärdsområdesfullmäktige. Välfärdsområdesstyrelsen föreslår för fullmäktige att motionen härmed är slutbehandlad.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Välfärdsområdesfullmäktige 28.04.2025 § 26

Beredare Pellfolk Tony
 Kotanen Heidi
 Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 06 218 1111 (växel), fornamn.efternamn@ovph.fi

Styrelsen

föreslår, att fullmäktige godkänner ovanstående redogörelse som svar på motionen, samt förklarar motionen slutbehandlad.

Beslut:

Ärendet återremitterades.

Ledamot Arja Miettinen föreslog en återremittering av ärendet för en mer omfattande beredning, i vilken följande frågor borde besvaras:

1. i rapporten Hur mår Österbotten har THL gjort ett scenario för 2027, där 590 platser vid gemenskapsboenden skulle behövas, NHG och ÖVPH har kommit tillsammans slutsats. Varför kan inte Berghemmet fortsätta som ett av dessa enheter?
2. Hur kan välfärdsområdet nå målsättningen att 1-2 % av boendeplatserna ska kunna erbjudas som gemenskapsboende om inte Berghemmet kan vara ett sådant boende.
3. Vilka planer finns för att nå denna målsättning?

Därutöver lyfte Miettinen i sin taltur fram frågor rörande matservicen, användningen av gemensamma utrymmen i Berghemmet och Hjelpparis verksamhet vid Berghemmet.

Förslaget till återremittering understöddes därefter av ledamot Kim Berg och fullmäktige godkände enhälligt en återremittering av ärendet.

Distribution

Välfärdsområdesstyrelse 25.08.2025

ÖVPH/1115/00.02.04.00/2025

Beredare Kotanen Heidi
 Pellfolk Tony
 Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 06 218 1111 (växel), fornamn.efternamn@ovph.fi

Välfärdsområdets ställningstagande

Arja Miettinen och övriga ledamöter i den socialdemokratiska fullmäktigegruppen har 9.12.2024 inkommit med en motion där de föreslår att Berghemmet/Bergcentret ska ändras till ett gemenskapsboende. Ursprungligen fungerade Berghemmet som ett gemenskapsboende. Numera fungerar huset som ett s.k. seniorhus, och de boende är i bättre skick, men vårdbehovet ökar i och med åldrandet. De som undertecknat motionen önskar att man ska utreda om man kunde tillhandahålla samma tjänster på Berghemmet som tidigare.

Fullmäktigemotionen har behandlats på äldretrådet's sammantråde 5.3.2025 och på styrelsens sammantråde 14.4.2025 (§ 79). Fullmäktige behandlade motionen på fullmäktiges sammantråde 28.4.2025 (§ 26). I samband med behandlingen i fullmäktige föreslog Arja Miettinen en återremittering av ärendet för en mer omfattande beredning.

Förslaget till återremittering understöddes därefter av ledamot Kim Berg och fullmäktige godkände enhälligt en återremittering av ärendet.

Gemenskapsboendet i Österbottens välfärdsområde

THL har tagit fram ett scenario om gemenskapsboende (Kvalitetsrekommendationen 2024) fram till år 2027. Enligt det här scenariot kommer man att behöva cirka 590 bostäder inom gemenskapsboendet i Österbottens välfärdsområde. I Österbottens välfärdsområdes egen utredning av gemenskapsboende och NHG:s utredning har man kommit fram till liknande resultat som THL:s scenario. En precisare planering av gemenskapsboendet inleddes i början av år 2025. Målet är att gemenskapsboendet ska stå för cirka 1–2 procent av det totala antalet platser som finns till för äldre. (Hur mår Österbotten-rapporten 2025)

En servicebeskrivning av gemenskapsboendet och de kriterier utifrån man beviljar gemenskapsboende godkändes på styrelsens sammanträde 17.6.2024 (§ 138). Syftet med det förslag enligt vilket välfärdsområdet ska öka gemenskapsboendeplatserna i Österbottens välfärdsområde är att välfärdsområdet ska uppnå en täckningsnivå på cirka 1 procent fram till år 2030. Det antal gemenskapsboendeplatser som välfärdsområdet ska ha år 2030 fastställdes på styrelsens sammanträde 21.10.2024 (§ 207–209). Avsikten är att gemenskapsboendet ska tillhandahållas i hybridform. Det fastställda målet på en täckningsnivå om 1 % år 2030 betyder i praktiken cirka 230 gemenskapsboendeplatser. Detta antal inkluderar även de nuvarande gemenskapsboendeplatserna (111 platser).

För närvarande har välfärdsområdet inte fullmakt att uppta lån för byggnation av gemenskapsboenden. För att antalet gemenskapsboendeplatser ska kunna ökas fram till år 2030 måste marknadsdialoger föras om olika alternativ. Dessa olika alternativ påverkar investeringsbehovet och därigenom ansökningen av fullmakter för upptagning av lån.

På våren 2024 kartlade välfärdsområdet de enheter som kan ändras till gemenskapsboendeenheter utan några större investeringar. Ändringsprocessen är delvis på hälft. För närvarande finns det 111 gemenskapsboendeplatser i hela välfärdsområdet. Gemenskapsboendeenheterna i välfärdsområdet är följande:

- Solhörnan (30 platser), Korsholm (ändringsprocessen på hälft)
- Kastusgården (12 platser), Vörå
- Bostället (42 platser), Närpes
- Solgårdet (12 platser), Närpes
- Äldersro (7 platser), Kristinestad
- Pörtom Servicecenter (8 platser), Närpes (2026)

Österbotten har ett brett utbud av olika seniorboendeformer för äldre. För närvarande ansvarar välfärdsområdet för två lagstadgade boendeformer: gemenskapsboende och serviceboende med heldygnsomsorg. Serviceboende med heldygnsomsorg produceras som antingen egen verksamhet eller köptjänst. Gemenskapsboende produceras i nuläget endast som egen verksamhet. Seniorboende finns i flera olika former i välfärdsområdet och erbjuds av privata företag, tredje sektorn och kommunerna. Denna boendeform är ämnad för seniorer i olika åldrar och regleras inte av lag. Eftersom seniorboende inte hör till välfärdsområdets organiseringsansvar behövs inget beslut från socialservicen för att få en boendeplat. Plats på seniorboende beviljas alltså inte på basis av vissa fastställda kriterier. Det behövs olika boendeformer för att möta äldre personers behov av boende. Seniorboende fyller ett behov när personer som blir äldre flyttar till en ny boendemiljö i ett tidigt skede, då de lättare kan anpassa sig till en ny miljö innan det sker en märkbar försämring i deras funktionsförmåga. När den äldre anpassar sig till en ny boendeform i ett tidigt skede blir det lättare för hen att bo längre i sitt eget hem, även om funktionsförmågan försämras. Den som bor på ett seniorboende kan få liknande vård och service som de som bor på ett gemenskapsboende, såsom hemvård, stödtjänster, hemrehabilitering, hemsjukhustjänster och dagverksamhet.

Seniorboenden – en del av det mångsidiga bostadsutbudet för äldre

Bostäderna i Berghemmet är till för att erbjuda seniorboende i Vasa. Kommunerna i Österbotten tillhandahåller bostäder för äldre som kallas seniorboenden. Kommuner och städer ansvarar för att äldre kan erbjudas lämpliga bostäder – men dessa kräver inte några beslut av socialvården. Velfärdsområdet ansvarar för gemenskapsboenden som tillhandahålls för äldre på det sätt som avses i socialvårdslagen, vilka alltså inte är det samma som seniorboenden.

Om Berghemmet ändrades till ett gemenskapsboende skulle detta få till följd att även de övriga kommunerna i regionen borde ges möjlighet att överföra sina seniorboenden på velfärdsområdets ansvar.

Om seniorbostäderna ändrades till gemenskapsboenden och därmed överfördes på velfärdsområdets ansvar borde investeringarna allokeras till det befintliga bostadsutbudet för äldre. Det här skulle innebära att man i praktiken inte skulle kunna allokera investeringar till gemenskapsboenden och att velfärdsområdet inte skulle kunna öka antalet bostadsformer som lämpar sig för äldre.

Samarbetet mellan kommunerna och velfärdsområdet är viktigt i frågor som anknyter till boende som tillhandahålls för äldre. Äldre behöver bostäder där de inte behöver uppfylla kriterier som ställs på deras funktionsförmåga och som ger dem en möjlighet att flytta till en lämpligare boendemiljö förrän deras funktionsförmåga har blivit sämre.

Berghemmet – boende för seniorer

Berghemmet har fungerat som ett hem för äldre Vasabor från och med år 1985. De som bor på hemmet har egna bostäder och kan utnyttja de allmänna utrymmena och de mångsidiga boendetjänsterna på Berghemmet. Fastigheten där Berghemmet är belägen ägs av Stiftelsen Vasa Servicehus.

Berghemmet fungerar för tillfället som ett seniorboende, där stiftelsen själv ansvarar för valet av boende men där den bistås av Österbottens välfärdsområdes servicehandledning för att de som väljs ska lämpa sig bäst för de utrymmen som erbjuds vid Berghemmet. Berghemmet har 91 bostäder.

Huset inhyser varierande verksamhet och även kontorsutrymmen för hemvårdsområdet 4. Hemvården hjälper människor med vardagsbestyr enligt deras individuella servicebehov. På basis av bedömningen av servicebehovet och servicehandledningen behöver alla som bor på Berggatan inte hemvård. Behovet bestämmer hur ofta hemvården besöker klienten och vad som görs på besöken. Berghemmet inhyser även velfärdsområdets dagverksamhet, dit alla äldre som uppfyller de fastställda kriterierna kan söka sig.

Dessutom inhyser Berghemmet verksamhet som bedrivs av Vasa stads sysselsättningsenhet. Enheten har till uppgift att utveckla och tillhandahålla tjänster som främjar sysselsättning. En verksamhet som enheten bedriver är den s.k. Hjälpare-verksamheten. En person som är klient hos sysselsättningsenheten kan efter arbetsprövning få en möjlighet att arbeta en period som assistent inom äldreomsorgen. Hjälparna arbetar på Berghemmet i assisterande omsorgsarbete. Inom ramen för sina arbetsuppgifter kan de bland annat assistera klienter till matsalen samt delta i servering och hemvårdsuppgifter. Hjälparna ordnar stimulerande verksamhet och olika evenemang, såsom gympa, bingo, grillning och musikevenemang, i huset på vardagar. Vid behov kan Hjälparna även assistera hemvårdarna. Enligt Vasa stads sysselsättningsenhet finns det för tillfället det 9 Hjälpare på Berghemmet och de handleds av 3 arbetstränare. Antalet Hjälpare varierar mellan 5 och 15 stycken, beroende på antalet intresserade. På

sommaren har man cirka 20–23 Hjälpare. Hjälparna arbetar från måndag till fredag kl. 9.00–15.00.

Måltidsservice

De som bor på Berghemmet och har måltidsservice får sin måltid hem nerkyld. Äldre som deltar i dagverksamhet betalar för dagverksamheten och den lunch som är inkluderad i den. Halvdagspriset för dagverksamheten är 11,50 € med lunch, medan heldagspriset är 23 € med lunch. De som bor på Berghemmet kan också använda sig av den service som tillhandahålls av Berghemmets lunchrestaurang. Lunchen för klienter som har måltidsservice eller får sin lunch i samband med Vasas dagverksamhet tillreds av välfärdsområdets eget inhouse-bolag. Klienterna kan välja den måltidsservice som tillhandahålls av välfärdsområdet eller köpa sin måltidsservice av en privat serviceproducent.

Till sist

Som svar på den socialdemokratiska fullmäktigegruppens fullmäktigemotion kan konstateras att verksamheten på Berghemmet/Bergcentret är ett ypperligt sätt att ordna tjänster på gränsytan mellan stad och välfärdsområde. Den hemvård som produceras och bekostas av välfärdsområdet beviljas för individuella behov och dessutom finns Hjälpareverksamheten som stöd under samma tak. Hjälparnas avgiftsfria tjänster ger de boende fler möjligheter att få mångsidiga och alternativa tjänster för att främja välbefinnandet. För att möta de boendes olika behov är det viktigt att det finns många olika sätt att ordna service, såväl hemma som utanför hemmet.

Verksamheten på Berghemmet/Bergcentret är en föregångare och kan fungera som exempel för andra kommuner när det kommer till att utveckla arbetet på gränstorna. Seniorbostäder som de på Berghemmet är en viktig del av de mångsidiga boendetjänster som erbjuds för personer som åldras. Att omvandla seniorbostäder till gemenskapsboende löser inte behovet av åldersvänliga boendeformer i Vasaregionen. De som bor på seniorboende kan köpa de tjänster de behöver, till exempel städning, mat och dylika tjänster som på gemenskapsboende. Serviceproducenter har möjlighet att erbjuda sina tjänster till dem som bor på Berghemmet.

Trots att det gemenskapsboende som välfärdsområdet ansvarar för ökar försvinner inte behovet av de äldrevänliga bostäder som tillhandahålls av kommuner och städer, dvs. behovet av till exempel seniorbostäder.

Sektordirektör för äldre personer Kotanen Heidi

föreslår, att välfärdsområdesstyrelsen beslutar att ge det kompletterade svaret på fullmäktigemotionen som redogörelse till välfärdsområdesfullmäktige.

Välfärdsområdesstyrelsen föreslår för fullmäktige att motionen härmed är slutbehandlad.

Beslut: